

Arbitráž

CEVRO INSTITUT

Arbitráž

- Arbitráž = rozhodčí řízení
- formální postup vedoucí k závaznému řešení pr. sporu
- alternativní řešení majetkových sporů (zejm. v obchodních vztazích)

Arbitráž

- procesní pravidla:
 - zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů
 - pravidla stálých rozhodčích soudů
- hmotné právo:
 - dle dohody stran - zpravidla dle práva určitého státu, příp. dle pravidel ekvity (v souladu s mezinárodním veřejným pořádkem)

Rozhodčí řízení obecné a zvláštní

Rozhodčí řízení **obecné** znamená, že rozhodcům, resp. rozhodčímu soudu je svěřena pravomoc rozhodovat všechny spory v rozsahu, ve kterém to umožňuje rozhodné právo.

Rozhodčí řízení **zvláštní** znamená, že rozhodcům, resp. rozhodčímu soudu je svěřena pravomoc rozhodovat pouze část sporů, které mohou být předmětem rozhodčího řízení na základě použitelného práva (např. námořní, pojišťovací a komoditní rozhodčí řízení).

Pravomoc rozhodčího orgánu x soudu

- základem pravomoci rozhodčího orgánu ve věci jednat a rozhodnout = dohoda stran obsažená v rozhodčí smlouvě
- i přes uzavřenou RS lze spor řešit soudně:
 - volba žalobce, zda podá žalobu s rozhodci nebo k soudu → námitka žalovaného při prvním procesním úkonu → soud řízení zastaví → pokud žalobce podá žalobu u rozhodce do 30 dnů od doručení usn. o zastavení – zachovány účinky podání žaloby
 - pokud jde o věc, v níž dle práva ČR nelze sjednat RS

Rozhodčí smlouva

ZRŘ § 2/1,2

Strany se mohou dohodnout, že o **majetkových sporech** mezi nimi, s výjimkou sporů ze smluv, které se spotřebitelem uzavírá podnikatel, sporů vzniklých v souvislosti s výkonem rozhodnutí a incidenčních sporů, k jejichž projednání a rozhodnutí by jinak byla dána pravomoc soudu nebo o nichž to stanoví zvláštní zákon, má rozhodovat jeden nebo více rozhodců anebo stálý rozhodčí soud (rozhodčí smlouva).

Rozhodčí smlouvu lze platně uzavřít, jestliže strany by mohly o předmětu sporu uzavřít **smír** (nelze ve statusových věcech a v nesporných řízeních)

Arbitrabilita

Arbitrabilitou se rozumí způsobilost sporu být podroben rozhodnutí v rozhodčím řízení.

Arbitrabilita se dělí na:

- a) subjektivní
- b) objektivní

§ 117/1 ZMPS

Přípustnost rozhodčí smlouvy se posuzuje podle českého právního řádu. Ostatní náležitosti rozhodčí smlouvy se posuzují podle právního řádu státu, v němž má být vydán rozhodčí nález.

Arbitrabilita

- v českém pr. řádu má arbitrabilita v zásadě objektivní charakter vymezený třemi základními podmínkami (musí být splněny kumulativně):
 - uzavřena rozhodčí smlouva mezi stranami sporu
 - majetkový charakter sporu
 - strany mohou o předmětu sporu uzavřít smír

Dělení rozhodčích smluv

ZRŘ § 2/1,2

Rozhodčí smlouva se může týkat

a) jednotlivého již vzniklého sporu (smlouva o rozhodci), nebo

b) všech sporů, které by v budoucnu vznikly z určitého právního vztahu nebo z vymezeného okruhu právních vztahů (rozhodčí doložka)

- často je součástí samotné smlouvy
- obecný zákaz rozhodčích doložek ve spotřebitelských smlouvách

Forma rozhodčí smlouvy

§ 3 odst. 1 a 2 ZRŘ

Rozhodčí smlouva musí být uzavřena písemně,
jinak je neplatná.

Rozhodce

Rozhodci

§ 4 ZRŘ

(1) Rozhodcem může být občan České republiky, který je zletilý, bezúhonný a plně svéprávný, pokud zvláštní předpis nestanoví jinak.

(2) Podmínku bezúhonnosti podle odstavce 1 nesplňuje ten, kdo byl pravomocně odsouzen za trestný čin, jestliže se na něj nehledí, jako by nebyl odsouzen.

Rozhodce (2)

Základní povinnosti rozhodce:

- a) Povinnost zachovávat mlčenlivost.
- b) Povinnost rozhodovat nestranně a nezávisle.
- c) Povinnost vykonávat funkci v souladu se zákonem a dalšími právními předpisy.

Způsobilost cizince být rozhodcem

§ 118 ZMPS

Způsobilost **cizince** být rozhodcem

Rozhodcem může být i cizinec, je-li podle právního řádu státu, jehož je občanem, způsobilý k právním jednáním; postačí však, je-li plně způsobilý k právním jednáním podle českého právního řádu. Další požadavky pro výkon funkce rozhodce určeného pro řešení sporů ze spotřebitelských smluv stanoví jiný právní předpis.

Stálé rozhodčí soudy v ČR

- zřízeny zvláštními zákony
- mají vlastní procesní řády či statuty
 - RS při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR
 - RS při Burze cenných papírů Praha
 - MRS při Českomoravské komoditní burze Kladno
- zvláštní případ rozhodčího řízení → § 265 obč. zák.
rozhodčí řízení před rozhodčí komisí spolku ve věcech
spolkové samosprávy

Průběh rozhodčího řízení

1. Rozhodčí řízení se zahajuje žalobou a je zahájeno dnem, kdy žaloba došla stálému rozhodčímu soudu nebo rozhodci.
2. Rozhodci vedou rozhodčí řízení tak, aby bez zbytečných formalit a při poskytnutí stejné příležitosti k uplatnění práv všem stranám byl zjištěn skutkový stav věci potřebný pro rozhodnutí sporu.
3. Nedohodnou-li se strany jinak, je řízení před rozhodci ústní. Toto řízení je vždy **neveřejné** (neveřejně se vyhlašuje i rozhodčí nález, ledaže se strany dohodnou na jeho zveřejnění)

Místo konání rozhodčího řízení

- místo konání rozh. řízení → v místě dohodnutém stranami nebo určeném rozhodci, příp. v sídle stálého rozhodčího soudu

Pomocná a kontrolní funkce státních soudů

= příslušný je okresní soud, v jehož obvodu se v řízení koná

Asistenční funkce státních soudů spočívá zejména v:

- a) pravomoci nařídit na návrh strany předběžné opatření
- b) pravomoci jmenovat v zákonem stanovených případech rozhodce nebo předsedajícího rozhodce
- c) pravomoci provést na dožádání procesní úkony

Kontrolní funkce spočívá zejména v příslušnosti soudů k řízení o neplatnosti rozhodčí smlouvy a k řízení o zrušení rozhodčího nálezu.

Výhody x nevýhody rozhodčího řízení

- výhody
 - neveřejnost
 - rychlost
 - méně formální
- nevýhody
 - nelze vynucovat přítomnost svědků, znalců, vydání listinných důkazů – provede na dožádání soud

Rozhodnutí v rozhodčím řízení

Meritorní rozhodnutí vydané v rozhodčím řízení se nazývá rozhodčí nález.

Rozhodčí nálezy dělíme na:

- a) částečný rozhodčí nález
- b) mezitímní rozhodčí nález
- c) konečný rozhodčí nález

V případech kdy není vydáván rozhodčí nález se rozhoduje usnesením (např. přerušování řízení, či zastavení řízení).

Obsahové náležitosti RN

- písemné vyhotovení
- podpis většiny rozhodců
- dostatečně určitý výrok
- odůvodnění (pokud se strany nedohodly jinak nebo byl schválen smír)

Způsoby rozhodnutí v rozhodčím řízení

Rozhodnutí

§ 23 ZRŘ

Rozhodčí řízení končí

a) právní mocí rozhodčího nálezu (nabývá PM doručením, přezkum možný jen pokud si to strany ujednaly), nebo

b) doručením usnesení v těch případech, kdy se nevydává rozhodčí nález.

Rozhodčí nález

- pravomocný rozhodčí nález má účinky pravomocného rozhodnutí soudu
- lze jej vynutit státní mocí (exekuci či soudní výkon rozhodnutí)
- uschování rozhodčích nálezů
 - u stálého RS, nebo
 - u okresního soudu dle místa vydání RN

Zrušení rozhodčího nálezu soudem

- návrh na zrušení musí podat strana sporu do 3 měsíců od doručení RN návrhovateli
- podání návrhu nemá odkladný účinek (lze podat návrh na odklad vykonatelnosti)
- důvody zrušení:
 - věc, v níž nelze platně sjednat rozhodčí smlouvu
 - uloženo plnění, které nezná pr. řád
 - RN nebyl usnesen většinou rozhodců
 - straně nebyla dána možnost se vyjádřit...

Uznání a výkon cizích rozhodčích nálezů I

- v rozhodčím řízení rozhodují rozhodci dle práva určeného volbou stran (§ 119 ZMPS)
- RN vydané v cizině jsou uznávány a vykonávány na základě principu vzájemnosti a zároveň musí být splněny:
 - a) formální požadavky (PM, vykonatelnost...)
 - b) soulad s veř. pořádkem ČR
- uznání RN se neděje zvláštní formální procedurou (exequatur), soud uzná RN tím, že k němu ve věci přihlíží

Uznání a výkon cizích rozhodčích nálezů II

Prameny právní úpravy:

a) Mezinárodní smlouvy

- dvoustranné smlouvy o právní pomoci
- Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů z roku 1958 (NYÚ)

b) 121 ZMPS

Uznání nebo výkon cizího rozhodčího nálezu budou odepřeny, jestliže cizí rozhodčí nález

a) *není podle práva státu, v němž byl vydán, pravomocný nebo vykonatelný,*

b) *byl zrušen ve státě, v němž byl vydán nebo podle jehož právního řádu byl vydán,*

c) *je stížen vadou, která je důvodem pro zrušení českého rozhodčího nálezu soudem, nebo*

d) *odporuje veřejnému pořádku.*

Uznání a výkon cizích rozhodčích nálezů III

Čl. IV NYÚ odst. 1

Aby bylo dosaženo uznání a výkonu zmíněného v předchozím článku, musí strana, která žádá o uznání a výkon, předložit spolu s žádostí:

a) prvopis nálezu řádně potvrzený nebo jeho řádně ověřenou kopii;

b) prvopis ujednání zmíněného v čl. II nebo jeho řádně ověřenou kopii.

Uznání a výkon cizích rozhodčích nálezů IV

Čl. V NYÚ

1. Uznání a výkon nálezu **mohou** být odepřeny **na žádost strany**, proti níž je nález uplatňován, pouze tehdy, když tato strana prokáže příslušnému orgánu země, v níž je žádáno o uznání a výkon:

- a) že strany dohody zmíněné v čl. II byly podle zákona, který se na ně vztahuje, nezpůsobilé k jednání nebo že zmíněná dohoda není platná podle práva, jemuž strany tuto dohodu podrobily, nebo, v nedostatku odkazu v tomto směru, podle práva země, kde nález byl vydán; nebo
- b) že strana, proti níž je nález uplatňován, nebyla řádně vyrozuměna o ustanovení rozhodce nebo o rozhodčím řízení nebo nemohla z jakýchkoliv jiných důvodů uplatnit své požadavky; nebo

Uznání a výkon cizích rozhodčích nálezů V

- c) že nález se týká sporu, pro který nebyla uzavřena rozhodčí smlouva nebo který není v mezích rozhodčí doložky, nebo že nález obsahuje rozhodnutí přesahující dosah úmluvy o rozhodci nebo rozhodčí doložky; mohou-li však být části rozhodčího nálezu ve věcech podrobených rozhodčímu řízení odděleny od části nálezu jednajících o věcech, které mu nejsou podrobeny, ta část nálezu, která obsahuje rozhodnutí o věcech podrobených rozhodčímu řízení, může být uznána a vykonána; nebo
- d) že složení rozhodčího soudu nebo rozhodčí řízení nebylo v souladu s ujednáním stran, nebo nebylo-li takového ujednání, že nebylo v souladu se zákony země, kde se rozhodčí řízení konalo; nebo
- e) že nález se dosud nestal pro strany závazným nebo byl zrušen nebo že jeho výkon byl odložen příslušným orgánem země, v níž nebo podle jejíhož právního řádu byl vydán.

Uznání a výkon cizích rozhodčích nálezů VI

Čl. V NYÚ

2. Uznání a výkon rozhodčího nálezu **mohou** být také odepřeny, jestliže **příslušný orgán země, kde se žádá o uznání a výkon, zjistí:**

- a) že předmět sporu nemůže být předmětem rozhodčího řízení podle práva této země; nebo
- b) že uznání nebo výkon nálezu by byl v rozporu s veřejným pořádkem této země.

Shrnutí

Děkuji vám za pozornost!